

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
3844-14

meddelad i Stockholm den 20 mars 2015

SÖKANDE

AA

KLANDRAT AVGÖRANDE

Regeringens (Näringsdepartementet) beslut den 28 maj 2014, N2014/1636/E, i fråga om förundersökningstillstånd enligt expropriationslagen (1972:719) avseende fastigheten Oskarshamn Sulegång 1:16 i Oskarshamns kommun, se bilaga (här borttagen)

SAKEN

Rättsprövning

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen förklarar att regeringens beslut ska stå fast.

YRKANDE M.M.

AA ansöker om rättsprövning och anför bl.a. följande. Hon har inte fått en rättvis prövning. Regeringen är beställare av det svenska kraftnätet och i denna roll inte en opartisk prövningsinstans. Regeringen har vid sin granskning heller inte beaktat de olägenheter ett beviljat förundersökningstillstånd medför för markägarna. Ledningssituationen är särskilt besvärlig i hennes kommun, genom kärnkraftverkens illa valda placering och den mängd fastighetsägare som berörs. Rättsfallet RÅ 2001 ref. 80 är inte tillämpligt i detta fall. Det aktuella förunder-

Dok.Id 157248

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

sökningstillståndet omfattar stora arealer skogsmark och undersökningen kan medföra omfattande röjningar och trädfällningar i skogslandskapet. De stora investeringar som krävs för en förundersökning medför att det när ett område väl är undersökt krävs oerhört tunga argument för att en alternativ sträckning av kraftledningen ska väljas. En förundersökning kan vara en så avgörande del av kraftledningsprojektet att den i vissa fall i praktiken kan jämföras med en expropriation. Regeringen bryter mot andan i lagen när markägare nekas att på ett tidigt stadium få sina sakargument prövade av annan än Svenska kraftnät. I praktiken fråntas markägarna möjligheten att få sina intressen prövade, vilket kränker deras civila rättigheter enligt lag och enligt Europakonventionen. Statens sätt att komma åt enskild mark för ledningsnätet är både omodernt och orättfärdigt. Markägarna kompenseras inte fullt ut för den skada som åsamkas dem.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Enligt 1 § lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut får en enskild ansöka om rättsprövning av sådana beslut av regeringen som innefattar en prövning av den enskildes civila rättigheter eller skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 i Europakonventionen. Enligt 7 § ska Högsta förvaltningsdomstolen upphäva regeringens beslut om det strider mot någon rättsregel på det sätt som sökanden har angett eller som klart framgår av omständigheterna. Detta gäller dock inte om det är uppenbart att felet saknar betydelse för avgörandet.

Rättsprövningen omfattar, förutom ren lagtolkning, även sådana frågor som faktabedömning och bevisvärdering samt frågan om beslutet strider mot kraven på saklighet, opartiskhet och allas likhet inför lagen. Prövningen omfattar också fel i förfarandet som kan ha påverkat utgången i ärendet. Om de tillämpade rättsreglerna är så utformade att det föreligger en viss handlingsfrihet vid beslutsfattandet, omfattar rättsprövningen frågan om beslutet ryms inom handlingsfriheten (jfr prop. 1987/88:69 s. 23-25 och 234).

Mål nr
3844-14

Av 2 kap. 3 § expropriationslagen (1972:719) framgår att expropriation får ske bl.a. för att tillgodose allmänt behov av elektrisk kraft och för ledning som ska ingå i ledningsnät av betydelse för riket eller för viss ort. Enligt 7 kap. 6 § första stycket gäller att om någon för expropriation vill upprätta karta över fastighet som annan äger eller innehar eller annars undersöka fastigheten, får länsstyrelsen föreskriva att tillträde till fastigheten för sådan undersökning ska lämnas under viss tid.

När det gäller prövningen av en ansökan om förundersökningstillstånd enligt nämnda bestämmelse har Högsta förvaltningsdomstolen funnit att utrymmet för att göra lämplighets- eller sannolikhetsbedömningar rörande ett preciserat ändamål som uppfyller lagens krav på ett expropriationsändamål är begränsat (RÅ 2001 ref. 80). Det bör således inte uppställas några långtgående krav för att bevilja en ansökan om förundersökningstillstånd, utöver att det ska ha visats att det angivna expropriationsändamålet är ett sådant som anges i expropriationslagen. I avgörandet framhålls dock att omständigheterna i ett fall kan vara sådana att ansökan inte bör bifallas trots att expropriationsändamålet är uppfyllt. Det skulle kunna gälla exempelvis i en situation där ändamålet inte kan bedömas vara särskilt angeläget samtidigt som det framstår som praktiskt taget uteslutet att expropriation kan komma till stånd. Vid prövningen av en ansökan om förundersökningstillstånd måste därmed även beaktas om det föreligger några sådana särskilda omständigheter som kan medföra att den inte bör bifallas.

Det har i målet inte kommit fram att regeringen vid beslutsfattandet skulle ha felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som finns i ärenden av detta slag eller att det vid handläggningen har förekommit något fel som kan ha påverkat utgången i ärendet. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i målet att beslutet på annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut ska därför stå fast.

I avgörandet har deltagit justitieråden Mats Melin, Eskil Nord,
Christer Silfverberg, Elisabeth Rynning och Mahmut Baran.

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Charlotta Nyhlén.